

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор академії, професор

Валентина АРАНЧІЙ

«10» березня 2019 р.

ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
за освітньою (освітньо-науковою) програмою
Публічне управління та адміністрування
для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня вищої освіти доктор філософії
спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

Полтава - 2019

Розробники:

Лозинська Тамара, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, доктор наук з державного управління, професор;

Дорофєєв Олександр, професор кафедри публічного управління та адміністрування, доктор економічних наук, доцент;

Галич Олександр, професор кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук, професор;

Сердюк Ольга, професор кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук, доцент

СХВАЛЕНО

Науково-методичною радою
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Протокол № 1 від 3 вересня 2019 р.

Голова НМР спеціальності
«Публічне управління та адміністрування»

О. Сердюк

ЗМІСТ

1. Вступ	4
2. Опис практики	4
3. Зміст практики	6
4. Організація проведення практики	8
5. Підведення підсумків практики і оцінювання її результатів	10
Додатки	12

1. ВСТУП

1.1. Програма педагогічної практики здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня вищої освіти Доктор філософії у Полтавській державній аграрній академії (далі – Академія) визначає зміст і організаційно-методичні засади проходження педагогічної практики здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – аспіранти).

1.2. Педагогічна практика на третьому освітньо-науковому рівні є одним з етапів фахової професійної підготовки аспірантів до науково-педагогічної діяльності, який має за мету сформувати професійно-педагогічні компетентності щодо здійснення освітнього процесу у закладі вищої освіти.

1.3. Програма педагогічної практики здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти ступеня вищої освіти Доктор філософії розроблена на підставі Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. №2145-VIII, «Про вищу освіту» від 28.12.2014 р. № 76-VIII, «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 25.12.2015 р. № 922-VIII; відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261; Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 26.12.2017 р. №1669; Положення про аспірантуру і докторантуру Полтавської державної аграрної академії; Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступенів доктора філософії та доктора наук в Полтавській державній аграрній академії; Положення про організацію освітнього процесу у Полтавській державній аграрній академії; Кодексу академічної доброчесності Полтавської державної аграрної академії, освітньо-наукової програми Публічне управління та адміністрування спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування підготовки здобувачів за третім освітнім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти, ступеня вищої освіти Доктор філософії галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування.

1.4. Педагогічна практика є обов'язковим компонентом освітньої складової освітньої (освітньо-наукової) програми Публічне управління та адміністрування підготовки здобувачів за третім освітнім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти, ступеня вищої освіти Доктор філософії спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування, що реалізується в Полтавській державній аграрній академії.

2. ОПИС ПРАКТИКИ

2.1. Педагогічна практика реалізується згідно навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-науковою програмою Публічне управління та адміністрування ступеня вищої освіти доктор філософії спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування 2019 року набору в шостому семестрі.

2.2. Метою проведення педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії є набуття ними навичок практичної педагогічної

(навчальної, методичної, науково-педагогічної, організаційної) діяльності у закладі вищої освіти, а також поглиблення теоретичних знань та практичних навичок зі спеціальності, набутих під час підготовки за освітньо-науковою програмою.

2.3. Завданням педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії є:

- формування у аспірантів загальної компетентності щодо здійснення освітнього процесу, навчання, розвитку і професійної підготовки здобувачів вищої освіти до певного виду професійно-орієнтованої діяльності;
- формування навичок структурування наукових знань та інтегрування їх в навчальний матеріал з дисципліни;
- набуття досвіду реалізації всіх форм організації освітнього процесу і видів навчальних занять в Академії;
- поглиблення та застосування фахових знань у розв'язанні конкретних педагогічних завдань практики;
- інтеграція науково-дослідної та педагогічної діяльності аспірантів;
- розвиток професійно-педагогічних здібностей на основі досвіду практики;
- впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес;
- розвиток навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці до навчальних занять;
- ознайомлення та апробація на практиці різних освітніх технологій та методик викладання навчальних дисциплін фахового спрямування;
- стимулювання самовдосконалення майбутніх фахівців.

2.4. Проходження практики сприяє формуванню:

загальних компетентностей:

ЗК01. Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору;

ЗК04. Здатність презентувати результати досліджень на всіх рівнях українською та однією з іноземних мов європейського простору;

ЗК05. Здатність налагоджувати наукову взаємодію, співробітництво; фахових компетентностей:

ФК03. Здатність забезпечувати належний рівень якості наукових/науково-методичних продуктів, послуг чи процесів.

ФК06. Здатність планувати й організовувати роботу дослідницьких колективів з вирішення наукових і науково-освітніх завдань.

ФК07. Здатність розробляти та проводити комунікативні заходи задля забезпечення громадської підтримки прийняття управлінських рішень на всіх рівнях публічного управління та адміністрування.

програмних результатів навчання:

ПРН02. Знати та дотримуватися основних засад академічної доброчесності у науковій і освітній (педагогічній) діяльності.

ПРН04. Уміти застосовувати сучасні інформаційні технології та інструменти в науковій, освітній (педагогічній) і професійній діяльності.

2.5. Під час відвідування навчальних занять провідних викладачів аспіранти

мають ознайомитися з різними способами структурування й подання навчального матеріалу, активізації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, з різними методами та прийомами викладацької діяльності в Академії.

2.6. Методи навчання під час педагогічної практики: за джерелом знань: словесні методи (розповідь-пояснення, бесіда); наочні (ілюстрування, демонстрування); практичні методи (завдання в межах програми педагогічної практики). За логікою: дедуктивний; аналітичний; порівняння; узагальнення; конкретизація; виокремлення основного. За мисленням: евристичний. За ступенем керівництва: методи самостійної роботи (завдання в межах програми педагогічної практики); робота під керівництвом викладача (виконання завдань в межах програми педагогічної практики). Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: метод формування пізнавальних інтересів (навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації); метод стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності (заохочення, оперативний контроль, вказування на недоліки, зауваження). Інноваційні методи навчання: інтерактивний метод (проекування професійних ситуацій, мозковий штурм); комп'ютерний і мультимедійний метод.

2.7. Форми та методи оцінювання результатів педагогічної практики: виконання завдань в межах програми педагогічної практики; підготовка звіту про проходження педагогічної практики; захист звіту про проходження педагогічної практики.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

3.1. Педагогічна практика передбачає навчально-методичну роботу та викладацьку діяльність (відвідування навчальних занять науково-педагогічних працівників Академії та їх аналіз, підготовку і самостійне проведення навчальних занять (семінарів, практичних, лабораторних тощо).

3.2. Зміст педагогічної практики аспірантів узгоджений із напрямками діяльності науково-педагогічних працівників кафедри: навчальним, методичним, науково-педагогічним і організаційним.

3.3. Навчальна робота аспірантів включає:

- відвідування занять (лекцій, практичних, лабораторних) викладачів кафедри та вивчення підходів до їх проведення;
- підготовку та проведення лекцій з навчальних дисциплін спеціальності / за темою дослідження у присутності провідного викладача з навчальної дисципліни / керівника практики;
- підготовку та проведення на належному рівні практичних занять у присутності провідного викладача з навчальної дисципліни / керівника практики;
- підбір і використання сучасних наочних матеріалів у процесі проведення занять (презентації, відеофільми, тощо);
- розробку і використання на заняттях інтерактивних форм роботи зі здобувачами вищої освіти, інших технологій навчання;

3.4. Методична робота аспірантів включає:

- ознайомлення з нормативно-правовою базою, що регламентує організацію освітнього процесу в Академії, факультеті економіки та менеджменту

(далі – факультеті), організацією навчальної та методичної роботи кафедри;

- ознайомлення з освітніми програмами та навчальними планами спеціальності першого, другого та третього рівнів вищої освіти;

- ознайомлення з матеріалами методичного забезпечення вивчення навчальної дисципліни (підручниками, навчальними посібниками, робочою програмою навчальної дисципліни, планами та текстами лекцій, методичними розробками практичних та семінарських занять, завданнями для самостійної роботи, засобами поточного і підсумкового контролю);

3.5. Науково-педагогічна робота аспірантів включає такі види діяльності (вибір узгоджується з керівником практики):

- участь у проведенні наукових семінарів, конференцій кафедри, факультету, Академії;

- участь у залученні здобувачів вищої освіти до наукової роботи, підготовці та проведенні засідань студентського наукового гуртка, конкурсу студентських наукових робіт, олімпіад;

3.6. Організаційна робота аспірантів включає:

- знайомство з системою організації дистанційного навчання (система Moodle);

- знайомство з системою організації виховної роботи Академії, факультету та кафедри;

- участь в організації та проведенні семінарів, круглих столів, творчих конкурсів, а також заходах з профорієнтаційної роботи згідно з планом роботи кафедри.

Консультації з питань проведення аудиторних навчальних занять або інших робіт здійснюють керівники практики. Рекомендується відвідування аспірантом занять, які проводять досвідчені викладачі Академії, вивчення наявного на кафедрі науково-методичного забезпечення дисциплін, що допомагає уникнути типових помилок і сприяє формуванню у майбутніх аспірантів навичок педагогічної майстерності, затребуваних у практичній діяльності організацій.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

4.1. Базою проходження педагогічної практики є кафедра публічного управління та адміністрування, за якою закріплений аспірант.

4.2. Загальне керівництво педагогічною практикою аспіранта покладено на завідувача кафедри, за якою закріплений аспірант.

4.3. Безпосереднє керівництво педагогічною практикою, науково-методичне консультування та контроль за проходженням практики аспіранта здійснює керівник педагогічної практики, який є його науковим керівником.

4.4. Завідувач кафедри, за якою закріплений Аспірант, може ініціювати призначення іншого керівника педагогічної практики, за погодженням із науковим керівником аспіранта. Відповідне рішення кафедри оформляється витягом з протоколу засідання кафедри, за якою закріплений аспірант, й надається до відділу аспірантури і докторантури не пізніше ніж за один місяць до початку проведення педагогічної практики.

Керівник педагогічної практики аспіранта зобов'язаний:

- проводити інструктаж щодо порядку проходження педагогічної практики;
- формуванню, спільно з аспірантом, плану проходження педагогічної практики відповідно до цього Положення та з урахуванням інтересів аспіранта;
- відслідковувати своєчасне прибуття аспіранта для проходження педагогічної практики;
- забезпечити безпечні умови для проходження практики та провести обов'язковий інструктаж з охорони праці аспіранту;
- забезпечити планування, організацію та облік результатів педагогічної практики;
- добирати тематику занять та навчальні групи для проходження педагогічної практики;
- надати аспірантові методичну допомогу щодо розроблення навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни;
- надавати консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для формування звіту з педагогічної практики;
- здійснювати контроль за виконанням програми педагогічної практики;
- інформувати аспіранта про порядок подання та захисту звіту з педагогічної практики;
- підготувати відгук про проходження педагогічної практики здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії (додаток А).

Порядок проведення педагогічної практики регламентується робочою програмою педагогічної практики для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за ОНП Публічне управління та адміністрування, зміст якої доводиться до відома аспіранта керівником педагогічної практики перед початком практики та є основою для формування ним індивідуального плану проходження педагогічної практики (Додаток Б) та звіту з педагогічної практики (Додаток В, Д).

Індивідуальний план проходження педагогічної практики погоджується з керівником та затверджується завідувачем кафедри, за якою закріплений аспірант.

Звіт з педагогічної практики заслуховується та затверджується на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування.

4.5. Терміни проходження практики та її програма зазначаються в індивідуальному плані здобувача вищої освіти доктора філософії.

4.6. Педагогічна практика передбачає проходження чотирьох етапів: підготовчого, початкового, основного та заключного.

На підготовчому етапі практики аспірант:

- ознайомлюється з робочою програмою педагогічної практики;
- з'ясовує мету та завдання практики;
- складає індивідуальний план проходження педагогічної практики.

На початковому етапі практики аспірант:

– ознайомлюється з нормативно-правовою базою, що регламентує організацію освітнього процесу, в Академії й організаційною, навчально-методичною та науковою роботою кафедри;

- відвідує навчальні заняття керівника педагогічної практики та інших

науково-педагогічних працівників;

- отримує від керівника педагогічної практики рекомендований перелік навчальних дисциплін та академічних груп для проведення навчальних занять;
- розробляє методичні матеріали для проведення навчальних занять;
- тощо.

На основному етапі практики аспірант:

- проводить на належному методичному рівні заняття зі здобувачами першого (бакалаврського) та/ або другого (магістерського) рівнів вищої освіти;
- здійснює перевірку письмових робіт;
- проводить консультації здобувачам вищої освіти бакалаврського та магістерського рівнів;
- приймає участь у засіданнях кафедри, долучається до обговорення організаційних та методичних питань освітнього процесу.

На заключному етапі аспірант:

- готує звіт з педагогічної практики;
- подає звіт керівнику педагогічної практики для перевірки та попереднього оцінювання;
- звітує про результати практики на засіданні кафедри, яка відповідає за реалізацію освітньо-наукової програми.

Після проходження педагогічної практики аспірант подає на перевірку науковому керівнику індивідуальний план проходження педагогічної практики. аспіранти, які не виконали індивідуальний план проходження педагогічної практики, до її захисту не допускаються.

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ І ОЦІНЮВАННЯ ЇЇ РЕЗУЛЬТАТІВ

5.1. Поточний контроль здійснюється керівником практики протягом проходження аспірантами педагогічної практики шляхом оцінки їх систематичної роботи, якості підготовки та проведення навчальних занять. Підсумковий контроль здійснюється у кінці проходження практики шляхом захисту результатів проходження педагогічної практики на засіданні кафедри, за якою він закріплений, та оцінювання цілісної систематичної педагогічної діяльності аспіранта протягом конкретного періоду.

5.2. Документація подається керівнику практики в строки згідно з затвердженим графіком проходження практики.

5.3. Захист результатів педагогічної практики та затвердження звіту відбувається на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування. За результатами захисту звіту з практики керівником педагогічної практики виставляється диференційована оцінка в екзаменаційну відомість та Індивідуальний план аспіранта.

5.4. До захисту практики допускаються здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, які у повному обсязі виконали програму практики, передбаченою робочою програмою педагогічної практики і надали:

- звіт про підсумки практики, що містить виклад проведеної під час практики роботи, зокрема: перелік проведених навчальних занять, методичної

роботи, організаційної та виховної роботи (див. Додаток В, Д);

- відгук керівника практики.

5.5. Результати педагогічної практики аспіранта оцінюються за 100-бальною, 4-бальною шкалою та за шкалою ЄКТС. Мінімальна сума балів, що дозволяє зарахувати результати проходження педагогічної практики аспіранта – 60 балів (за 4-бальною шкалою «задовільно», за шкалою ЄКТС - E).

5.4. Критерії оцінювання роботи аспірантів.

При підведенні підсумків педагогічної практики оцінюються:

- зміст та оформлення звіту з педагогічної практики;
- якість проходження практики, охарактеризована у відгуку керівника практики;
- якість презентації здобувачем вищої освіти результатів проходження практики під час захисту звіту та його відповідей на запитання керівника практики.

Критеріями оцінювання змісту та оформлення звіту здобувача вищої освіти слугують:

- рівень ознайомлення з організацією освітнього процесу у закладі вищої освіти;
- рівень ознайомлення з планом роботи кафедри та документацією;
- рівень вивчення досвіду проведення занять науково-педагогічними працівниками у закладі вищої освіти під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін;
- обсяг і зміст навчально-методичної роботи (відповідно до змісту обраних тем, формування лекційного матеріалу, підготовка силабуса, ситуаційних вправ, розрахункових завдань);
- кількість самостійно проведених занять з навчальної дисципліни (лекцій, семінарів, практичних, лабораторних занять), консультацій та оцінювання здобувачів.

Обов'язковим параметром оцінювання проходження практики є відгук, у якому керівник практики обов'язково зазначає як практикант застосовував теоретичні знання при виконанні завдань практики за всіма напрямками діяльності науково-педагогічних працівників: навчальної, методичної, науково-педагогічної, організаційної.

Оцінювання захисту звіту здобувачем вищої освіти відбувається за критеріями: розуміння основних проблем в рамках виконуваних ним завдань педагогічної практики; досконалість володіння їх матеріалами; кваліфікованість відповіді на задані йому питання.

ВІДГУК

керівника педагогічної практики (наукового керівника) про
проходження педагогічної практики здобувачем вищої освіти
ступеня доктор філософії

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

на кафедрі _____

(найменування кафедри, за якою закріплений аспірант)

У період проходження педагогічної практики здобувачем вищої освіти
ступеня доктора філософії _____

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

ВИСНОВОК: Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії _____
_____ виконав (не виконав) програму педагогічної практики в
(П.І.П)

повному обсязі та заслуговує на оцінку _____ (за 100-бальною,
4-бальною шкалою Академії та за шкалою ЄКТС).

_____ 20__ р.

Керівник
педагогічної практики _____
(підпис)

(Власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Завідувач кафедри _____
(підпис)

(Власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Додаток Б

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ Тамара ЛОЗИНСЬКА
«__» __ 20__ року

Індивідуальний план проходження педагогічної практики
У період з «__» _____ 20__ року по «__» _____ 20__ року

№	Заплановані заходи	Термін виконання	Відмітка керівника педагогічної практики про виконання

Здобувач вищої освіти
ступеня доктор філософії _____ (Власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)
(підпис)

Керівник
педагогічної практики _____ (Власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)
(підпис)

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

ЗВІТ
з педагогічної практики
здобувача вищої освіти ступеня доктор філософії

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)
освітньо-наукова програма _____
_____ (найменування ОНП)
спеціальність _____
_____ (код та найменування спеціальності)
галузь знань _____
_____ (шифр та найменування галузі знань)
форма навчання _____
_____ (денна, заочна)
кафедра публічного управління та адміністрування
період проходження практики з _____ по _____
Керівник педагогічної практики _____
_____ (підпис) _____ (Власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)
Дата проведення захисту звіту _____
Оцінка за результатами захисту звіту _____
Гарант ОНП _____
_____ (підпис) _____ (Власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Полтава – 20__

Орієнтовна структура звіту з педагогічної практики

1. Ознайомлення з організацією освітнього процесу у закладі вищої освіти

---

2. Ознайомлення з планом роботи кафедри та документацією _____

---

3. Вивчення досвіду проведення занять науково-педагогічними працівниками у закладі вищої освіти під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін _____

Відвідування аудиторних занять

Прізвище, ім'я, по батькові НПП, який проводив заняття	Дата і час проведення заняття	Шифр групи	Тема заняття, навчальна дисципліна	Вид заняття

4. Навчально-методична робота (відповідно до змісту обраних тем, формування лекційного матеріалу, підготовка силябуса, ситуаційних вправ, розрахункових завдань) _____

---

5. Самостійне проведення занять з навчальної дисципліни (лекцій, семінарів, практичних, лабораторних занять), консультацій та оцінювання здобувачів

Проведення аудиторних занять

Дата і час проведення заняття	Шифр групи	Тема заняття, навчальна дисципліна	Вид заняття

Здобувач вищої освіти
ступеня доктора філософії

_____

(підпис)

_____

(Власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)